

Tillögur

um breytingar á stjórnarskrá Íslands nr.

33 17. júní 1944.

Fré Bjarna Benediktssyni, Gunnari Thór-
oddsen og Jóhanni Hafstein.

1. Við 5. gr.

1. málgr. skal orða svo:

Forseti skal kjörinn beinum, leyndilegum
kosningum af þeim, er hafa kosningarrétt til
Alþingis. Forsetaefni skal hafa meðmali minnst
1500 kosningsbærri manna og mest 3000. Ef einn
maður er í kjöri, þá er hann rétt kjörinn án
atkvæðagreiðslu. Nú eru fleiri menn í kjöri,
og er þá sé þeirra, sem færi meiri hluta greiddra
gildra atkvæði, rétt kjörinn. Nú fær enginn
þeirra, sem í kjöri eru, slíka atkvæðatölu,
og skal þá kjósa af nýju um þá tvo, sem hæsta
atkvæðatölu hafa fengið. Ef atkvæði verða
þá jafnöng, ræður hlutkesti.

og ef fleiri
en einn fa
jafnöng atkvæði
mest á öðru þeim,
þá er flest atkvæði
þegar kjósið, það
þá er um þá alla
Fleiri en tveir

2. Við 8. gr.

annálvort

Greinin orðist svo:

Nú verður sáti forseta laust eða hann
getur ekki gegnt störfum vegna dvalar erlendis,
sjúkdóms eða annarra orsaka, og skal þá forseti
samsæmis Alþingis ganga forsetastörfum, þar til
er nýkjörinn forseti tekur við.

alternatívur
um forseta
bestarittan.

3. Við 14. gr.

Síðasti málslíðr verð:

Hæstiréttur dæmir þau mál samskvæmt
ákvæðum um málsmeðferð í opinberum málum, þar til
er sérstök lög þar um verða sett.

4. Við Við 15. gr.

Greinin orðist svo:

is, skipar forseti ráðuneyti án atbeina alþingis, enda lætur það ráðuneyti af völdum þegar er meiri hluti alþingis hefir heitið öðru ráðuneyti stuðningi sínum eða hlutleysi.

Forseti veitir ráðherrum lausn frá embætti að áskildum reglum^{um} nauðsyn á atbeina alþingis skv. 1. og 2. mgr.

5. Við 26. gr.

Greinin orðist svo:

Nú hefur alþingi samþykkt lagafrumvarp, og skal það þá lagt fyrir forseta til staðfestingar innan 4 vikna frá samþykkt þess á Alþingi. Nú synjar forseti staðfestingar á frumvarpi, og skal það þá svo fljótt sem kostur er borið undir atkvæði allra kosningabærra manna í Landinu til samþykktar eða synjunar með leyningu atkvæðagreiðslu, og tekur frumvarpið þá lagagildi, ef það hlýtur játryði meiri hluta atkvæða.

6. Við 31. gr.

Greinin orðist annaðhvort svo:

Alþingi skal vera skipað 52 þjóðkjörnum þingmönnum, kosnum til 4 ára og með leyningu kosningum í einmenningskjördæmum. Kjördæmaskipun skal haga svo, að fjölgað sé þingmönnum frá því sem nú er í fjölmennustu byggðarlögum, sem nemur a.m.k. 11 þingsætum, enda fái enginn landsfjórðungur færri þingsæti en nú hefur hann. Að öðru leyti skal kjördæmaskipun og tilhögun kosninga ákveðin með lögum. Ef þingmaður deyr eða fer f

frá á kjörtímanum, þá skal kjósa þingmann í hans stað, það sem eftir er kjörtímans.

eða

Alþingi skal vera skipað 52 mönnum kosnum leynilegum kosningum til 4 ára. Landinu skal skipta í kjördæmi, þar sem 4-5 þingmenn og jafn- marga varamenn skal kjósa með hlutfallskosningum, enda verði kjördæmaskipun svo hagað, að kjósendur í kjördæmi hverju fái svo marga þingmenn sem þeim ber að réttu tiltölu við tölu kjósenda í öðrum kjördæmum, þó svo að enginn landsfjórðungur fái færri þingmenn en nú hefur hann.

Kjördæmaskipun, hvernig varamenn taka þing- sæti og tilhögun kosninga skal að öðru leyti ákveðin með lögum.

7. Við 32. gr.

Greinin orðist svo:

Alþingi skiptist í tvær deildir, efri deild og neðri deild. Í efri deild eiga 17 þingmenn sæti en hinir í neðri deild.

8. Við 33. gr.

a) Fyrir "síðustu fimm árin" í 1. málsgr. komi: síðasta árið.

b) 2. málsgr. falli niður.

9. Við 35. gr.

Fyrir "hinn 15 dag febrúarmánaðar" í 1. málsgr. komi: hinn fyrsta dag októbermánaðar.

10. Við 41. gr.

Greinin orðist svo:

Ekkert gjald má greiða af hendi án heimildar í fjárlögum eða fjáraukalögum, sem sett eru fyrir lok fjárhagsárs, nema allir ráðherrarnir séu sammála um brýna nauðsyn fjárgreiðslu, enda skal þá eftir á efle heimildar til hennar með fjáraukalögum.

11. Við 42. gr.

Aftan við greinina komi ný (3.) málsg. svolátandi:

Tillögum til hákkunar á gjaldliðum fjárlaga skal vísa frá, nema þar komi frá ráðherra.

12. Við 46. gr.

Greinin orðist svo:

Nú verður ágreiningur um lögmeti þingmannskjörs, kjörgengi þingmanns eða míssi kjörgengis, og sker hæstiréttur þá úr og skal málsmeðferð vera samkvæmt ákveðnu um kærni til hæstaréttar eftir því sem við getur átt, þar til örúvísí verð-
ákveðið
ur með lögum/um málsmeðferð fyrir hæstarétti.

13. Við 58. gr.

Greinin orðist svo:

Alþingi setur sér þingskóp í sameinuðu Alþingi.

14. Við 59. gr.

Aftan við greinina komi ný (2.málsg.) svolátandi:

Hæstiréttur skal vera sísti dómstóll landsins og skipaður finna dómurum.

15. Við 61. gr.

Fyrir "65" komi 70.

16. Á undan 65. gr. komi ný (65.) gr. svofátandi:

Jafnrétti manna að lögum er almennt viðurkennt.

Öllum lífandi mönnum er almennt áskilin réttur til aðildar í lögskiptum. Hver maður skal njóta almennra mannréttinda, svo sem mannhelgi, sru og frelsis, enda njóti hann aðstoðar ríkisvaldsins til verndar þessum réttindum sínum.

16. Við 65. gr.

Greinin oróist svo:

Engum manni má refsast fyrir háttsemi hans, nema heimild sé til þess í lögum. Engri refsingu má beita nema hún sé heimiluð í lögum.

Engan skal refsisekan telja, nema sök sé á hann sönnuð af hálfu ríkisvaldsins. Engan má pynda eða beita ómannálegri meðferð í rannsókn eða refsingu.

Hvern þann, sem tekinn er fastur, skal án undandráttar leiða fyrir dómara. Ef hann er eigi jafnskjótt látinn laus, skal dómari leggja rökstuddan úrskurð á það, hvort hann skuli lausan láta eða hann skuli setja í varðhald eða annarskonar gæzlu. Ef dómari telur, að aðila megi lausan láta gegn tryggingu, þá skal dómari ákveða hans í úrskurði, ef aðili fer fram á það.

Úrskurói má þegar skjóta til hæstaréttar eftir ákvæðum um kæru í opinberum málum.

Engan má setja í gæzluvarðhald fyrir sök, er aðeins varðar fésekt eða varðhaldi.

17. Við 68. gr.

2. málgr. orðist svo:

Um heimild útlendinga til landvistar og til þess að eiga fasteignaréttindi hér á landi skal ákveða með lögum.

18. Við 72. gr.

Greinin orðist svo:

Hverjum manni er heimilt að birta almenn-
ingi hugsanir sínar eða annarra, enda sé höfundar-
rétti eigi raskað. Leggja má lögbanm við birt-
ingu blaðs eða rits og ábyrgjast skal aðili efni
þess fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar samskonar
tálmanir fyrir prentfrelsi má ekki í lög leiða.
Útkomu blaða og rita, sem samkvæmt dómsúrlausn
hafa efni eða ummáli að geyma, sem talin eru
ósiðleg eða hættuleg hegðunum ríkis eða almenn-
ings, má banna með stjornarráðstöfunum tiltekinn
tíma allt að sex mánuðum.

19. Við 76. gr.

Greinin orðist svo:

Rétti þæjar og sveitafélaga til forræðis á
sínur
málefnum/með umsjón ríkisstjórnar skal skipa með
lögum, enda sé að því stefnt, að þau fái sem
viðtakasta sjálfstjórn í málum þeim, sem þau
standa fjárhagslega straum af.

20. Við 80. gr.

Greinin orðist svo:

Með stjórnskipunarlögum þessum er úr gildi numin stjórnarskrá lýðveldisins Íslands frá 17. júní 1944.

21. Við 81. gr.

Greinin orðist svo:

Stjórnarskrá þessi öðlast gildi

Skal þá þegar efnt til almennra kosninga til alþingis samkvæmt ákvæðum hennar og þær fari svo tímanlega fram, að alþingi geti komið saman samkvæmt henni á því ári.

Ákvæði um stundarsakir.

Þeir erlendir ríkisborgarar, sem öðlast hafa kjörgengi og kosningarrétt til alþingis og embættisgengi, þóur en stjórnarskrá þessi kemur til framkvæmda, skulu halda þeim réttindum.

sameinaðs Alþingis gegna forsetastörfum, þar til er nýkjörinn forseti tekur við.

eða

Nú verður sáti forseta laust eða hann getur ekki gegnt störfum vegna dvalar erlendis, sjúkdóms eða annarra orsaka, og skal þá forseti hæstaréttar gegna forsetastörfum, þar til er nýkjörinn forseti tekur við.

3. Við 14. gr.

Síðasti málsliður verði:

Hæstiréttur dæmir þau mál samkvæmt ákveðum um málsmeðferð í opinberum málum, þar til er sérstök lög þar um verða sett.

4. Við 15. gr.

Greinin oróist svo:

Forseti skipar ráðherra með atbeina meiri hluta alþingis. Hann ákveður tölu ráðherra og skiptir með þeim störfum.

Nú reynist ekki unnt að skipa ráðuneyti, er njóti stuðnings eða hlutleysis meiri hluta alþingis, innan 30 daga frá lausnardegi fráfarandi ráðuneytis, og skal forseti þá rjúfa alþingi, og ákveður hann þá, hvort fráfarandi ráðuneyti skuli gegna störfum áfram, enda sé það fúst til þess, eða hvort skipa skuli nýtt ráðuneyti án atbeina alþingis. Ef eigi næst stuðningur eða hlutleysi meiri hluta alþingis að afstöðnum kosningum innan 30 daga frá samkomudegi hins nýkjörna alþingis.

T i l l ö g u r
um breytingu á stjórnarskrá Islands nr. 33
17. júní 1944.

1. Við 5. gr.

1. málsg. skal orða svo:

Forseti skal kjörinn beinum, leynilegum kosningum af þeim, er hafa kosningarrétt til Alþingis. Forsetaefni skal hafa meðmæli minnst 1500 kosningabærra manna og mest 3000. Ef einn maður er í kjöri, þá er hann rétt kjörinn án atkvæðagreiðslu. Nú eru fleiri menn í kjöri, og er þá sá þeirra, sem fær meiri hluta gæddra gildra atkvæða, rétt kjörinn. Nú fær enginn þeirra, sem í kjöri eru, slíka atkvæðatölu, og skal þá kjósa af nýju um þá tvo, sem hesta atkvæðatölu hafa fengið og ef fleiri en einn fá jafnmörg atkvæði næst á eftir þeim, sem flest atkvæði hefur fengið, skal kjósa um þá alla. Ef atkvæði verða þá jafnmörg, ræður hlutkesti.

2. Við 8. gr.

Greinin orðist annað hvort svo:

Nú verður sáti forseta laust eða hann getur ekki gengt störfum vegna dvalar erlendis, sjúkdóms eða annarra orsaka, og skal þá forseti